

Sergej Prokofjev

Evžen Oněgin

melodram

rekonstrukce Tairovovy dramatisace románu A.S. Puškina
a úprava pro koncertní provedení
s použitím českého překladu Milana Dvořáka

Věra Šustíková

Sergei Prokofiev

Eugene Onegin

a melodrama

a reconstruction of Tairov's dramatization of the novel by A. S. Pushkin
and adaptation for concert performance
in Czech translation by Milan Dvořák

Věra Šustíková

1. obraz: Lenský u mohyly Dmitrije Larina:

Lenský: „Dmitrij Larin, sluha boží,
generál v záloze a pán,
tu v míru leží pochován...
Kolikrát v náručí jsi mě nes.
Kdo z živých o tom už teď ví,
jak jsem si hrával od dětství
s medailí cos měl z Očkova...
Za ženu Olgu chtěls mi dát
a říkals':
Dočkal bych se rád...“

Vypravěč: Že lítost byla opravdová,
hned nad tím hrobem Lenskij psal
truchlivý, tichý madrigal...
...
Ves, v níž se Evžen nudil zase
byl kout, kde vládne mír a klid.
Kdo zhléd' se v čisté, prosté kráse,
musel zde Boha velebit.
Panský dům stál tu v osamění,
před vichry kopcem ochráněný,
na břehu říčky, za níž dál
se širý prostor otvíral.
Na lukách pásala se tam stáda,
bělaly se tam vesnice
uprostřed zlaté pšenice
a pavučinu stínů spřádala
obrovský sad, teď zplanělý,
kde dryády dřív bydlely.

2. obraz: Lenský a Oněgin:

Vypravěč: Za pár dnů Evžen nudou šlel
uprostřed polí, luk a stád,
i rozhodl se z dlouhé chvíle,
že zavede tu nový řád.
Cítil se moudře v osamění.
Robotu v lehkou dávku změnil
a chudšas za to ze všech sil
Boha i osud velebil.
U sousedů však klesl v ceně.
Jeden moh' z kůže vyletět,

1st tableau: Lensky at the grave of Dmitri Larin:

Lensky: „Here lies Dmitri Larin, servant of God,
brigadier and lord,
resting here in peace...
How oft you carried me in your arms.
Who alive today still knows
how, in childhood, I played
with your medal from Ochakov...
You wanted me to take Olga as my wife
and said: „I hope to see the day...“

Narrator: Standing over the grave,
for the grief was true, Lensky wrote without delay
a mournful, quiet madrigal...

...

The village in which Eugene once grew restless
is again a spot where peace and serenity reign.
Any who witnesses its pristine, humble beauty
must surely glorify God.
Here manor stood, solitary,
sheltered by hill from gale,
on the banks of a stream
beyond which open space unfurled.
Herds grazed the fields,
the villages radiated, white,
among the golden wheat,
and spider web shadows were woven
by the sprawling gardens, now gone wild,
where dryads had once dwelled.

2nd tableau: Lensky and Onegin:

Narrator: Within days Eugene grew mad with tedium
and, surrounded by the fields, meadows, and herds,
decided—in his ennui—
that he will bring new order.
He felt wise in his solitude.
Hard labor turned to light
and, with every fiber of his being,
the poor man praised God and fate.
But amongst his brethren his esteem had fallen.
Some could scarcely tolerate

že někdo drze mění svět,
jiný se usmál pobaveně,
a napadla je stejná věc:
„Jak nebezpečný ztřeštěnec!“

-
Oněgin nebyl sám v té době
ohniskem přísných pohledů,
kritický zájem poutal k sobě
i další z nových sousedů,
Vladimír, příjmením pak Lenskij.
Byl to duch přímo göttingenský,
v rozkvětu krásy, mladých sil,
psal básně, velmi Kanta ctil.
Až z Německa, z té mlžné dáli,
si dovezl svou učenost,
vznětlivou duši, zvláštní dost,
touhy, jež pro svobodu plály,
řeč nadšenou a sklony k snům
a kadeře až k ramenům. ...

...
A tak se sešli. Proud a kámen,
verše a próza, led a plamen
snad jsou si více podobné.
Ten rozdíl od prvního dne
je dělil chladem protipólů,
pak sblížil je, že za chvíli
na koních družně jezdili,
a pak už byli stále spolu.
Tak lidé (já to nejlíp vím)
se z nudy pocítí přátelstvím.

Oněgin: „...Nač brát sny blaženému,
jednou to skončí poznáním,
tak aspoň teď ho nezraním.
Ať věří v svět a lásku k němu.
Odpusťme žáru mladých dní
i horečku, i blouznění.“

3. obraz: Lenský myslí na Olgu:

Lenský: „Uprostřed ticha, klidu, světla,
které jí dával rodný dům,
a před očima rodičům
nevinná konvalinka kvetla,

the brazen attempt to change the world,
while others smiled, amused,
and thought the very same:
„How dangerous a lunatic!“

-
However, Onegin was not then
the sole aim of harsh gazes;
there was another newcomer
drawing disapproving interest:
Vladimir Lensky was his name.
He was a true Göttingen soul,
in the prime of his beauty and youth;
a poet, a devotee of Kant.
Germany, that far-off mist,
was the fountain of his erudition,
the fiery soul, and, quite oddly,
desire that burned for freedom,
dream-prone with a fervent tongue,
with locks falling to his shoulders...

...
And so they met. River and stone,
verse and prose, fire and ice
are likely less dissimilar.
This disparity, from the first day,
separated them with the coolness of antipoles,
yet then brought them close,
so that soon they rode horseback in camaraderie,
and were together, always.
This is how (and I know this well)
tedium can teach one to honor companionship.

Onegin: „...Why take dreams from a dreamer?
He will face reality soon enough,
so I will let him at least dream in the moment.
Let him believe in the world and in love.
Let us forgive the passion of youth,
the fever, the delirium.“

3rd tableau: Lensky, thinking of Olga:

Lensky: „Amidst the quietude, the calm, the light
bestowed by her house of birth,
and, right before her parents' eyes,
the chaste lily blossomed,

Evžen Oněgin

již zatím v trávě nenašel
věčný pud motýlů a včel.
Jak jitro veselá vždy byla,
poslušná, skromná, žádný kaz,
jak políbení lásky milá,
prostá jak duše básníka.
Ty oči nebem projasněné,
ten úsměv a ty lokny lněné,
postava, pohyby i hlas!
Vše na ní“

Oněgin:

„Ale prosím vás!
Básnický neklid neustále?“

Lenský:

„Už musím, Oněgine.“

Oněgin:

„Běž.
Copak tě držím? Kde to ale
večer co večer zůstaneš?“

Lenský:

„U Larinů.“

Oněgin:

„A co tě nutí?
Vždyť věčně stejné spočinutí
člověka přece namáhá.“

Lenský:

„Mě vůbec.“

Oněgin:

„Tys mi povaha!
O co, že vím, co se tam děje:
idyla ruská naprostá
a vzorná péče o hosta,
kdy téma debat zásadně je
ta věčně stejná přehlídka
počasí, Inu a dobytka...“

Lenský:

„V tom přece není nic tak zlého.“

Oněgin:

„Příteli, nuda, jinak nic.“

Lenský:

Váš módní svět! Já prchám z něho,
kruh rodiny mě těší víc,
kde...“

Oněgin:

„Nech si svoje pastorále,
však nesměju se tvou chvále.
Škoda, že jdeš, nač ale smích?
Ty, Lenský, moc rád poznal bych
tvou Phyllidu, když je tak skvělá,
cíl pro tvé slzy, verše, cit.
Nemohl bys mě představit?“

Lenský:

„Ty šprýmuješ...“

Oněgin:

„Proč bych to dělal?“

Lenský:

„Moc rád.“

Oněgin:

„A kdypak?“

Lenský:

„Třeba hned.“

Přijmou nás rádi, můžem' jet. “

a flower that had yet to discover in the grass
the eternal urge of bees and butterflies.
Ever joyful like the dawning of a new day,
obedient, modest, without fault,
sweet as love's kiss,
guileless as a poet's soul.
Her eyes, brightened with the heavens,
her smile and her flaxen locks,
her figure, movement, her voice!
Everything about her...“

Onegin:

„Again?
The poet's constant restlessness?“

Lensky:

„I must go now, Onegin.“

Onegin:

„Go.
I am not keeping you. But where
are you staying, day in and day out?“

Lensky:

„With the Larins.“

Onegin:

„And what keeps you there?
This endless leisure
must surely weary the soul.“

Lensky:

„Not mine.“

Onegin:

„What a disposition!
I can easily surmise what goes on there:
a perfect Russian idyll
with zealous hospitality,
where topics of discussion go no deeper
than the ever same
weather, flax, and cattle...“

Lensky:

„Well, I see nothing wrong with that.“

Onegin:

„Boredom, my friend, nothing else.“

Lensky:

„You and your vogueish world! That is what I try to escape;
a family circle brings me more joy,
where...“

Onegin:

„You can keep your pastoral ballad,
I am not mocking your worship.
Tis a pity you are leaving, but what of laughter?
You know, Lensky, I would very much like
to meet your Phyllida, if she is so great,
the attention of your tears, verses, sentiment.
Can you introduce us?“

Lensky:

„Surely you jest...“

Onegin:

„Why would I?“

Lensky:

„I would love to.“

Onegin:

„Then when?“

Lensky:

„Why not now?
They will receive us with open arms, let us ride.“

4. obraz: U Larinů:

Vypravěč: A už je nesou hřbety koní.
Jakmile vstoupí do dveří,
domácí paní čeled' honí,
a hostí je, jak náleží.
.....
Olžina růžolící krása
nebyla dána Taťáně
a svěžest, nad níž srdce jása
nesnesla se jí na skráně.
Nemluvná, teskná, opatrná
a plachá jako lesní srna,
v své rodině už odmala
jako by cizí bývala.
Lehko se do Delphiny vžije,
ani se příliš nesnaží
do Clarissy či do Julie.
S tou zrádnou knihou v podpaží
pak bloudí lesy celá bledá
a nachází v ní to, co hledá
a čím jí srdce přetéká.
Ta žhavá touha odvěká
jí cizí stesk a cizí vzněty
tak nutí do milostných snů,
že vzkaz pro svého hrdinu
si tiše šeptá po paměti....

5. obraz: Cesta domů:

Lenský: „Jak vidím, zíváš, Oněgine.“
Oněgin: „Zvyk, Lenský.“
Lenský: „Ne, dnes je to jiné.
Nudíš se, myslím, silněji.“
Oněgin: „Kočí! Tak přidej Andreji!
...
Taťána – která z nich to byla?“
Lenský: „Ta mlčenlivá, nesmělá
jak Světlana, ta zamušilá.
U okna pořád seděla.
Co říkáš Olze?“
Oněgin: „Příjemná je.“
Lenský: „Je jako bájná vidina!“

4th tableau: At the Larin house:

Narrator: And so they depart on horseback.
The moment they set foot in the door,
The matron of the house begins to bustle,
and waits on them, like a proper host.
.....
Olga's rosy loveliness
was not bestowed upon Tatiana,
and the sweetness that makes a heart rejoice
did not rest upon her brow.
Taciturn, melancholy, cautious,
skittish as a forest doe,
a stranger in her own family
since childhood has she been.
She identifies easily with Delphine
though makes little effort
at Clarissa or Juliette.
With insidious book tucked under arm,
she wanders the forests, pale,
and finds within it what she seeks
and that which overflows her heart.
That age-old burning desire
urges foreign longing and foreign purpose
into ardent dreams
that she softly whispers from memory
a message for her champion ...

5th tableau: Journey home:

Lensky: „I see that you are yawning, Onegin.“
Onegin: „A habit, Lensky.“
Lensky: „No, today it is different.
I think your boredom has grown.“
Onegin: „Coachman! Drive faster, Andrei!
...
Tatiana – which one was she?“
Lensky: „The quiet, timid one,
like Svetlana, the somber one
She sat by the window.
What do you think of Olga?“
Onegin: „She is pleasant.“
Lensky: „She is a vision of fantasy!“

Evžen Oněgin

Oněgin: „Sladká jak zavařenina...“
Lenský: „Odpust, Evžene, ale to je – “
Oněgin: „Nepříliš lichotivé, vím.
Víš však, že já pocity svoje
nikdy před tebou netajím.
A kdybych básník byl, pak, víš...
Tatány všiml bych si spíš.
V Olžiných rysech není duch
a žádný život, žádný vzruch.
Upomíná mě na Madonu
van Dycka – oblá, nudná tvář
jak bledé hloupé luny zář
vsazená v hloupém nebesklonu.
Nu, nemrač se, vždyť já vím též,
že za to přece nemůžeš.“

6. obraz: Tatána v sadu:

Vypravěč: Stesk lásky Tatána má v patách.
Do sadu prchá zmámeně,
vtom hned se jí zas nechce chvátat,
tak stojí, zírání do země.
Prsa se náhle nadouvají,
tvář plně žářem, dech se tají,
v uších jí zvoní střechů sněm
a zrak je jako oslněn.
Nastala noc a bledý měsíc
z oblohy hledí a vše ví
a slavík zvučné nápěvy
ve stínu korun loudí kdesi.

7. obraz: Tatána a chůva

Tatána: „Otevři okno, je tu dusno.
Sed' u mě.“
Chůva: „Ty máš trápení?“
Tatána: „Nejspíš mi smutek brání usnout.
Povídej něco z dávných dní.“
Chůva: „Ach Táno, když jsi byla malá,
já spoustu příběhů jsem znala;
jedny se staly, druhé ne,
a všechny byly tajemné.
Teď se mi z hlavy vytratily,
jako by plamen svíčky zhas.“

Onegin: „Sweet as jam...“
Lensky: „Forgive me, Onegin, but that is – “
Onegin: „Not very flattering, I know.
But you know that I never
hide my feelings from you.
And if I were a poet, then, of course...
I would notice Tatiana first.
Olga's features bear no soul
nor life, no excitement.
She reminds me of van Dyke's
Madonna – an oval, unexciting countenance
like the dull, pale glow of the moon
set in a dull nightfall.
Well, do not frown, I too know
that this is by no fault of yours.“

6th tableau: Tatiana in the orchard:

Narrator: Love's desolation is at Tatiana's heels.
She flees to the gardens in a daze,
yet immediately wishes not to spur
so she stands, staring down at the earth.
Her breast suddenly swells,
her face burns hot, her breath catches,
ears ringing with oxfly swarm,
her sight as if dazzled.
Night has fallen, and the pale moon
gazes down from the heavens, all-knowing,
the nightingale's melodies resound,
begging in the shaded treetops.

7th tableau: Tatiana and the nurse:

Tatiana: „Open the window, it is stifling in here.
Sit with me.“
Nursemaid: „Is something the matter?“
Tatiana: „It seems sorrow will not allow me to sleep.
Tell me of the bygone days.“
Nursemaid: „Oh, Tanya, when you were little,
I knew many stories;
some were true, others were not,
and all were mysterious.
But they have long since disappeared from my memory
like the flame of a candle, extinguished.“

Evžen Oněgin

- Tatána:** Nastal mi, Táňo, těžký čas.“
„Povídej chůvo, aspoň chvíli,
jak poznala jsi Ivana.
Byla jsi zamilovaná?“
- Chůva:** „Copak je tohle za otázku?
Nás vedli přísně odmala.
Nebožka tchyně by mi lásku
koštětem z hlavy vyhnala.“
- Tatána:** „A odkud tedy vzal se ženich?“
- Chůva:** „Jak bylo boží poručení,
tak dohromady dali nás.
Mně bylo trochu přes třináct
a Váňa, ten byl ještě mladší.
Dva týdny, moje rozmilá,
k nám starosvatka chodila,
až otec požehnal. Já v pláči
se nechala vést před oltář
a pop mi zpíval otčenáš.
Pak octla jsem se v cizím domě...
Ty ale neposloucháš...“
- Tatána:** „Víš,
takové teskno přepadlo mě.
Anebo bolest je to spíš?
Takové k pláči, k nářku to je.“
- Chůva:** „Ty jistě stůněš, dítě moje!
Čímpak jen já tě vyléčím,
svěcenou vodou nebo čím?“
- Tatána:** „To není žádné ujímání.
Víš, já jsem zamilovaná.“
- Chůva:** „Děvenko zlatá, propána!“
- Tatána:** „Jsem za-mi-lo-va-náááá!“
- Vypravěč:** Opřena o stůl Táňa píše,
Evžen jí stále bližší je,
zplna si srdce vylije
a slova nehledají skrýše.
Teď už je psaní dopsáno.
„Kdo ho má dostat, Tatáno?“

- Tatiana:** I have come on hard times, Tanya.
„Then tell me at least a little
of how you met Ivan.
Were you in love?“
- Nursemaid:** „What kind of question is this?
We had a strict upbringing.
My late mother-in-law chased thoughts of love
from my head with a broomstick.
„So how did you find your husband?“
- Tatiana:** „As if by God’s will—
they brought us together.
I was scarcely older than thirteen
And Vanya—he was even younger.
For two weeks, my dear,
his mother visited,
until father finally gave his blessing. And I, in tears,
allowed myself to be lead to the altar
and the priest sang to me the Lord’s Prayer.
Then I found myself in a strange house...
But you are not listening...“
- Tatiana:** „Alas,
a melancholy has overcome me.
Or perhaps it is ache instead?
It compels me to weep, to lament.“
- Nursemaid:** „You must have fallen ill, my child!
With what shall I cure you,
holy water, or something else?“
- Tatiana:** „It is not an illness.
Alas, I am in love.“
- Nursemaid:** „Heavens, my dear child!“
- Tatiana:** „I am. In. Loooooove!“
- Narrator:** Bent over a table, Tanya writes,
Eugene growing ever more dear,
she pours her heart onto the page,
the words spilling forth.
Now she has finished writing.
„To whom shall it be delivered, Tatiana?“

8. obraz: Tatána píše dopis:

Tatána: „Píšu vám, a už jen to samo
je víc, než do slov mohu dát,
a jako vám i mně je známo,
že smíte mnou teď pohrdat.
A přece – snad mi bude přáno,
že spíše s vroucím soucitem
se k mému žalu skloníte.
Nikdy bych nebyla tak smělá
a nemusel by se můj cit
před vaším soudem hanbou rdít,
kdybch tu naději jen měla,
že byste se snad na pár chvil
jen občas u nás zastavil,
že slyšela bych vaše slova
a mohla bych pak nocí dnem
přemýšlet o tom jediném
a čekat, kdy vás potkám znova.
Venkovská prostá společnost
vás ale prý moc nezabaví,
a my, i když nás těší host,
jsme ovšem málo zajímaví.
Proč jenom navštívil jste nás?
Vás neznat, neznám utrpení.
V zapadlé vsi by běžel čas
(nic mocnějšího nad něj není),
mé sny by jednou v popel změnil.
Hlas touhy by v mém srdci ztichl
a nerval duši nezkušenou.
Pak stala bych se věrnou ženou
a ctnostnou matkou byla bych.
Ne, nechci s jiným život spojit,
na něho city vyplýtvat!
V úradku nebes přece stojí,
že z vyšší vůle mám být tvá.
Já celý život v sobě nesla
jistotu toho setkání.
Teď vím, že Bůh mi toho seslal,
kdo do smrti mě ochrání ...
O tobě dávno sny mé byly,
tvůj zrak v nich zářil líbezně,
tvůj hlas mé nitro rozezněl,
byls neznámý, a přec už milý...
To nebyl sen, ten nežije!

8th tableau: Tatiana writes a letter:

Tatiana: „I am writing to you, but even this
is more than words can contain,
and you know, as do I,
that you can but scorn me now.
And yet—perhaps I will find luck
and you will instead respond
with earnest empathy to my despair.
I would never be so bold
and my sentiment would need not
blush with shame in your court of judgment,
if I but had hope
that you could, perhaps,
for a few short moments
visit, from time to time;
I could hear your words
and then, night and day,
muse over it,
and anticipate the next time that I might see you.
However, I hear that modest country life
does not excite you,
and we, though we enjoy having guests,
are, of course, of little interest.
Oh, why did you visit us?
If I had not met you, I would not know suffering.
In this remote village, time would continue to pass
(and what is more powerful than time?),
my dreams would one day turn to ashes.
The voice of longing in my heart would grow silent
and would not rend the inexperienced soul.
Then I would become a faithful wife
and a virtuous mother would be.
No, I do not wish to bind my life to another,
to squander my emotions on him!
For the edict of the heavens avers
that the greater will gives me to you
All my life I have believed
in the certainty of that first encounter.
Now I know that god sent a man
who will protect me with his life...
It was you of whom I had dreamt for so long,
your eyes shone so enchantingly,
your voice resounded throughout my being,
you were unknown, yet already beloved...

Jen vešel jsi, byl se mnou amen,
 já napůl mdloby, napůl plamen,
 si v duchu řekla: Tady je!
 Jsi anděl strážný, věrný přítel,
 a nebo zrádný pokušitel?
 Tak učiň přítrž pochybám.
 Třeba se duše marně vzpíná, bláhově hýčká planý klam!
 A vůle osudu je jiná...
 Ne, to co má být, jen ať je!
 Osud ti svěřím, tvou se stanu.
 Úpěnlivě a slzavě
 u tebe prosím o ochranu.
 Představ si, jak tu sama jsem.
 Nikdo mě tady nepochopí,
 má mysl smí jen oči sklopit
 a hynout v smutku bezhlasém.
 Čekám tě. Srdci naději
 jediným pohledem dej znova,
 anebo vyřkni tvrdá slova
 a těžké sny spal raději!
 Končím! A bojím se to číst...
 Strach a s ním stud mé hrdlo dává...
 Jste-li však vy svou ctí si jist,
 já svěřím se jí bez obavy..."

9. obraz: Oněgin čte dopis:

Oněgin: „Proč jenom navštívil jste nás?
 Vás neznat, neznám utrpení.
 V zapadlé vsi by běžel čas
 (nic mocnějšího nad něj není...)“
 ...
 „Znával jsem krásky přeúchvatné,
 chladné a čisté jako mráz,
 neúprosné a neúplatné,
 jež nepochopí nikdo z nás.
 Já cítil jejich pýchy osten,
 divil se okázalým ctnostem
 a vůbec, hrozil jsem se jich.
 Zrovna jsem čet jim na očích
 ten nápis nad pekelnou branou:
 „Zde zanechte všech nadějí!“

That was no dream, for dreams do not live!
 As soon as you entered, I was finished,
 half afaint, half aflame,
 I told myself: Here he is!
 Are you guardian angel, faithful companion,
 or treacherous seducer?
 So put all doubt to rest.
 Perhaps the spirit is lifted in vain,
 naively cosseting a false illusion!
 And fate's will has else in store...
 No, let what should be happen!
 I will relinquish my fate to you, become yours.
 Imploringly, tearfully
 I beseech you for your protection.
 Imagine how desolate I am here.
 None here understand me,
 I can but cast down my eyes
 and perish in soundless despair.
 I await you. Give my hope to my heart once again
 with just one solitary glance,
 or utter harsh words
 and let these weighty dreams burn to ashes instead!
 I shall write no more! And I am afraid to read my words...
 Fear married with embarrassment stifle my breath...
 However, if you are sure of your honor
 I will surrender mine without fear..."

9th tableau: Onegin reading the letter:

Onegin: „Oh why did you visit us?
 If I had not met you, I would not know suffering.
 In this remote village, time would continue to pass
 (and what is more powerful than time?),“
 ...
 „I have known beauties beyond entrancing,
 cool and pure as snow,
 unrelenting and incorruptible,
 beauties none will ever understand.
 I felt the barbs of their vanity,
 marveled at their pretentious virtues
 and found them disquieting.
 I could read in their eyes
 the writing on the gates of Hell:
 „Abandon all hope!“

Děsily lidi raději,
než daly by jim láskou vzplanout.
Čím ale Taťána je vinna?
Tím, že je mile naivní,
že s lidskou falší nezačíná,
že prostá touha hoří v ní,
že miluje a nepředstírá,
že v její lásce je i víra,
že hodlá bez váhání jít
tam, kam ji vede její cit,
že nebe do vínku jí dalo
rozum i vlastní vůle dost,
obrazivost i svéhlavost,
i žár i něhu neskonalou?
Opravdu jí váš přísný soud
nemůže lásku prominout?"

...
„Děj se co děj! Já osud svůj
dnes do rukou tvých svěřuji ti,
modlím se k tobě. Při mně stůj
mé slzy v dlaně tvé se řítí...“

10. obraz: Oněginova odpověď:

Vypravěč: Mezitím duše však si stýská,
slzy se derou do očí.
Vtom z dálky kopyta...! Pak zblízka...
Do dvora bryčka zatočí.
V ní Evžen. Proboha, je tady!
Taťána síňkou do zahrady
prolétne lehce jako stín,
zaboří nohy do květin,
proběhne pod starými stromy,
neodvází se ohlédnout.
Živý plot, můstek, chladný proud,
pár větví bezu ještě zlomí,
než vtrhne na potoční břeh,
a sotva popadajíc dech,
usedne... „Bože můj, je tady!
Co si teď myslí, jaká jsem!“
Zas utýrané srdce hladí
jí naděje svým temným snem.
Chvěje se, hoří, čeká tiše.
Najde ji Evžen? Není slyšet.

They would rather daunt
than allow love's flame ignite.
So where lies Tatiana's fault?
In her charming naïveté,
that she indulges in the falseness of humankind,
in the pure desire alight inside her,
that she loves, and her sentiment is true,
that there is also faith in her love,
that she is prepared to go, without hesitation,
wherever her passion leads,
that the heavens have endowed her with
enough wisdom and will,
reflectance and willfulness
as well as unmatched fire and tenderness?
Indeed, cannot your severe court of judgment
grant her love?"

...
„Come what may! Today I will
surrender my fate to your hands,
I pray to you. Stand by me,
my tears spill into your palms...“

10th tableau: Onegin's answer:

Narrator: Meantime, however, the soul pines
tears sting the eyes.
And then—hoofbeats in the distance...! Then closer...!
A carriage turns into the courtyard.
And there sits Eugene. Dear God, he is here!
Tatiana flies into the garden
as light as a shadow,
sinks her feet into the flowers,
darts under ancient trees,
dares not look back.
Hedges, bridge, cool stream,
snapping a pair of elderflower branches,
until she bursts onto the riverbank,
barely catching her breath,
and sits... „Dear God, he is here!
Oh, what he must think of me now!“
Again hope caresses her tortured heart
with her deepest fantasy.
She trembles, burns, waits silently.
Will Eugene find her? She cannot hear him.

Nakonec dívka povzdechne si
a zpět se vydá raději.
Za prvním zákrutem se zděsí,
když přímo před ní v aleji
kdo zničehonic nevyvstane
jako sám Evžen. Zrak mu plane,
a jako když ji popálí,
tak nohy stát jí zůstaly.

Oněgin:

„Psala jste mi.
To nepopřete. Vždyť jsem četl
to důvěřivé oslovení
a vyznání, v němž faleš není.
Mě těší vaše upřímnost.
Však rozrušila víc než dost
vzpomínky na mé zašlé časy.
To ale není pochvala.
Bezelstně jste se vyznala,
i já to povím bez příkrasy.
Upřímně se vám zpovídám,
jaký že jsem. Soud nechám vám.
Kdybych mohl žít jinak než dosud,
ze světa sňatkem vydělen,
kdyby mi určil blahý osud,
že budu otcem, manželem,
kdyby mě na jedinou chvíli
rodinné slasti okouzly,
jen vás bych vyvolil si hned
a po jiné se neohlédl.
Řeknu vám – pro ty smutné časy
kdybych měl najít ideál,
tak jenom vás bych vyhledal,
abyste dodala dnům krásy
a zaháněla bolesti...
Pak mohl bych mluvit o štěstí!
Nejsem však stvořen k blaženosti.
To není srdce mého sen.
Nic nejsou platné vaše ctnosti,
já jsem jich zcela nehoden.
Odpřísáhnu vám (při svědomí),
že tíha manželství vás zlomí.
Jsem ten, kdo ať má rád jak chce,
si zvykne, a je po lásce.
Jaký život má chudák žena,
když den i večer bez muže
si stýská, stále opuštěná.

At last, the lass sighs,
and begins winding her way back instead.
Just beyond the first turn, she startles
when, there, before her in the tree lane,
who but appears suddenly
than Eugene himself. His eyes afire,
her legs stop dead
as if they had been seared to the spot.

Onegin:

„You wrote to me.
You cannot deny this. I read
the trusting address
and declaration concealing no duplicity.
I enjoy your honesty.
But it agitated mightily
memories of my bygone days.
This, however, is not praise.
You confessed yourself without guile,
and so I will be truthful as well.
I will confess to you honestly
the kind of man I am. I will leave judgment to you.
If I could live differently than I have until now,
separated from society by marital union,
if I had a more blissful fate,
allowing me to be a father, husband,
if it had, for at least a single moment
enchanted me with familial bliss,
you are the one I would choose,
never to look at another.
I will tell you—if I were, for the hard times
to find my ideal
then you would be the one I seek,
so you could bring beauty to our days
and drive pain away...
Then I could speak of happiness!
But I was not created for bliss,
That is not my heart's desire.
Your virtues have no purchase,
I am entirely unworthy of them.
I will swear to you (bear witness)
that the burden of marriage will break you.
I am one who, no matter the depth of my love,
will soon grow restless—and that is love's end.
What life would it be for a poor wife
who awaits her husband, day in and day out,

Tatána: Nic horšího být nemůže,
než když si muž jen váží ženy.
Přitom se cítí ublížený,
hněvá se, vše si protíví,
mlčí, je chladně žárlivý.“
Oněgin: „Možná, snad. Avšak vy jiný jste!“
„Jsem takový, jsem si tím jist.
Pro tohle psala jste svůj list
tak vzletně, vášnivě a čistě?
To osud tak vás nemá rád,
že mnou by chtěl vás potrestat?
Sen mládí s léty v duši chátrá,
mně z něho nezbylo už nic...
Cítím k vám čistou lásku bratra,
proto snad...“

Tatána: „Už neříkejte víc!“
Oněgin: „Tak už to chodí, moje milá,
dívka se ze snů vyléčila
a zítra sní zas o někom.
Tak přece s jarem každý strom
si s novým listím život chrání.
To samo nebe chtělo snad.
Budete znovu milovat...
jen chce to sebeovládání.
Já chápu, cením si váš cit,
druhý však moh' by ublížit.“

11. obraz: Lenský a Oněgin:

Vypravěč: Dohasl oheň, uhly žhavé
se potahují popelem,
jen teplo z krbu dosud plave
v pokoji mírně setmělém.
Kouř z dýmek táhne do komína
a pohár jiskřivého vína
doposud šumí na stole.
Soumrak se klade na pole...

Oněgin: „Tak jakpak sousedovic slečny?
Copak je s Olgou, s Tatánou?“

Lenský: „Kdybys mi dolil byl bych vděčný...
To stačí... Všichni zdraví jsou.
Zdraví tě. Kamaráde, skvělá

languishing, forever deserted.
Nothing can be worse
than when a husband but values his wife.
But he in doing so, feels hurt,
is angry, is disgusted at everything,
is silent, coldly jealous.“
Tatiana: „Perhaps, maybe. However, you are different!“
Onegin: „I am such, of that I am certain.
Is this man the object of your letter,
so poetic, so passionate, so virtuous?
Does fate detest you so
that it wishes to punish you with me?
With years, the dreams of youth expire within the soul;
there is nothing left of mine...
I feel pure brotherly love for you
perhaps that is why...“
Tatiana: „Say no more!“
Onegin: „This is how it is, my dearest,
a lass is cured of her fantasies
and tomorrow dreams of another.
Is it not how each tree in the spring
preserves its life, with the sprouting of each new leaf?
The heavens themselves surely wish it so.
You will love again...
it only requires strong will.
I understand, value your passion,
I would but cause you suffering.“

11th tableau: Lensky and Onegin:

Narrator: The fire died out, the glowing coals
veiling in ash,
only heat still radiates from the hearth
to the slowly darkening room.
Pipe smoke is drawn into the chimney
and goblets of sparkling wine
still effervesce on the table.
Dusk descends upon the fields...

Onegin: „So what with the neighbors' lasses?
How are Olga and Tatiana?“

Lensky: „If you could refill my glass, I would be grateful...
That is enough...They are all in good health.
They send their greetings. Olga

je Olga! Vždycky krásná měla
ramena, prsa – tím spíš teď!
Nač mluvit, jednou se mnou jed',
tím usmíříš je aspoň trochu.
Zajels k nim dvakrát, a pak nic.
Co má jim potom člověk říct?
Ostatně, teď máš šanci, hochu,
napravit resty návštěvou -
na příští sobotu tě zvou."

Oněgin: „Mě?“

Lenský: „Ano, Tatány je zkrátka,
tak bude menší oslava.
Vzkazují Oljenka i matka,
abys jim košem nedával.“

Oněgin: „Bude tam ale spousta lidí,
zmatků a žvástů, už to vidím.“

Lenský: „Já zase jsem si jist, že ne.
Pár příbuzných se přizene.
Pojed', buď přítel!“

Oněgin: „Dobrá jedu.“

Lenský: „Já věděl, že mě nezradíš.“

Oněgin: „Zapomněls vyprázdnit svou číš!“

12. obraz: Sen Tatány:

Vypravěč: Tatáně sen se hlavou žene.
Jde sama samotinká v něm
po pusté louce zasněžené,
pokryté teskným oparem.
Jen temný proud se sněhem valí,
jejž mrazy dosud nespoutaly,
a vlnky kypí divoce
v zpěněném šedém potoce.
Dvě tyče spojené jen ledem,
nejistá lávka z kusu kry,
jež nebudí moc důvěry,
jen ta tu na druhý břeh vede
a dívka před hlubinou vod
teď stojí plná nejistot.
Tatánu leká proudná voda
a hněvá ji to víc než dost,
že není, kdo by ruku podal
a převedl ji přes ten most.

is wonderful, my friend! She has always had a beautiful
décolletage and breasts—all the more so now!
But why speak of it, come with me next time,
then you can at least make peace with them.
You visited them twice, and then nothing.
What is one to tell them then?
Anyway, you will have your chance, lad,
to make up for your absence with a visit—
they invite you for next Saturday."

Onegin: „Me?“

Lensky: „Yes, Tatiana's name day is nigh,
so there will be a small celebration.
Olyenka and her mother beg
that you do not rebuff.“

Onegin: „But there will be so many people,
commotion, and chatter, I can see it now.“

Lensky: „I, however, am certain there will not be.
a handful of relatives will converge.
Come, be a friend!“

Onegin: „Very well, I shall go.“

Lensky: „I knew you would not betray me.“

Onegin: „You forgot to empty your goblet!“

12th tableau: Tatiana's dream:

Narrator: A dream swirls in Tatiana's mind.
She walks, alone,
along deserted meadow frosted with snow,
shrouded in a sorrowful mist.
The flurries bring but a gloomy current,
not yet vanquished by the frosts,
and waves are seething wildly
in the foaming grey stream.
Two posts linked only by ice:
a precarious footbridge of floes
that does not inspire trust.
But only this leads to the other shore,
and the lass now stands
before the depths of the water,
brimming with uncertainty.
Tatiana fears the roiling water
and finds herself greatly angered
that there is none to offer his hand
to aid her in crossing the bridge.

Tu něco hne se pod závějí,
 a kdopak odtud zjeví se jí?
 Huňatý medvěd kolohnát.
 Vyjekne, medvěd začne řvát.
 Když podal packu plnou drápů,
 tu těžko bylo odříci.
 Se srdcem prudce bušícím,
 opřena o chlupatou tlapu,
 dala se převést přes potok.
 Jde dál, on za ní krok co krok....
 Tatána lesem, medvěd za ní.
 Sníh po kolena sahá jí.
 Co chvíli o větve se zraní,
 hned po krku jí šlehají,
 hned z uší rvou jí náušnice.
 Neohledne se za střevícem,
 jenž zůstal vězet v závěji.
 I šátek nechá raději,
 když na útěku sklouzl z paže.
 Medvěd je za ní! Jen ne stát!
 Stydí se vykasat si šat,
 aby jí v běhu nepřekážel.
 Utíká, ale zdá se jí,
 že už jí síly scházejí.
 Když padne, chytne ji a nese
 medvědí sluha na tlapách,
 a ona ani nepohne se,
 nadechnout se jí brání strach.
 Po lesní cestě dál s ní běží.
 Vtom chatrč. Vidět je jen stěží,
 jak sníh ji, vánicemi hnán,
 zaleh' svou vahou ze všech stran.
 Jen z okénka se záře line
 a povyk ozývá se tam.
 Medvěd řek: „Tady kmotra mám.
 U něj si chvíli odpočineš!“
 Pak do předsíně vnese ji
 a složí vedle veřejí.
 Zvolna se život vracel do ní,
 když medvěd zmizel z předsíně.
 Za dveřmi křik a sklenky zvoní
 jak při pohřební hostině.
 Neví, co má být zase tohle.
 Štěrbínou dovnitř upře pohled
 a vidí, jak tam u stolu

Suddenly, a movement from amongst the drifts,
 and who emerges in front of her gaze?
 A bear: hulking, shaggy.
 His offer of a claw-filled hand
 could scarcely be refused.
 With heart bounding out of chest,
 supported by the shaggy mitt,
 she allows herself to be lead across the stream.
 She continues on her way,
 he after her, step by step...
 Tatiana wends through the woods, the bear wends too.
 The snow is up to her knees.
 Branches continue to lash, wound,
 thrashing here against her neck,
 here ripping earrings from their lobes.
 She does not look back for the lost slipper
 caught deep in the drift.
 Even her scarf lay abandoned
 when it skimmed to the ground in her flight.
 The bear pursues! Just do not stop!
 Modesty will not allow her to hitch up skirts
 to free her feet for escape.
 She runs, but feels
 her strength begin to wane.
 When she falls, she is caught and carried
 by that bear servant, in his paws,
 and she, unmoving,
 unbreathing in her fear.
 He runs with her further along forest path.
 And there, a hut. Barely visible
 for the gale-driven snow,
 which blankets with its weight from around.
 Only the window betrays signs of life: a light,
 and a commotion within can be heard.
 The bear says: „Here lives my master.
 You will rest here a while with him!“
 Then he carries her into the vestibule
 and lays her down next to the doorframe.
 Slowly, she comes back to life
 when the bear vanishes from the vestibule.
 Shouting echoes from beyond the door
 and goblets ring as if at a funeral wake.
 She wonders what this now might be.
 She peeks through a crack and gazes inside
 and sees beasts seated

obludy sedí pospolu.
 Jedna má rohy, tlamu psí má,
 druhá zas hlavu kohoutí,
 skřet s ocáskem jak na pouti,
 kostra se drží hrdě, zpřímá,
 vedle ní divný kočkočáp
 a vědma s vousem jako dráb.
 A jsou tam ještě větší hnusy –
 rak na pavouku jezdící,
 na dlouhém tenkém krku husy
 se točí lebka s čepicí.
 Větrný mlýn je stvůrka hravá,
 kozačka tančí, křídly mává.
 Splývá tu jek a zpěv a smích
 do zvuků víc než nelidských.
 Nejvíce Tatánu však raní
 jeden host na těch běsnohrách,
 k němuž ji poutá cit i strach.
 Oněgin sedí s příšerami
 a vprostřed divé besedy
 ke dveřím vrhá pohledy.
 Stačí, když gestem vybídne je,
 úslužně všichni přiskočí,
 řvou sborem smíchy, když se směje,
 zmlknou, když svraští obočí.
 Vládne jim, to je Táně jasné.
 Bojí se méně, i když žasne.
 Zvědavě vezme za dveře
 a maličko je otevře...
 Vtom dýchne průvan nečekaně
 a sfoukne plamen ze svící.
 Leknou se vědmy, plivníci,
 s planoucím zrakem ale vstane
 Oněgin a jde ke dveřím
 a strašidelná rota s ním.
 Rozrazil Evžen zprudka dveře
 a banda pekelnické sběře
 měří si dívku nestřídme
 a každý křičí: „Patří mě!“
 „Mně!“ řekl Evžen tvrdým hlasem.
 Vtom běsná cháska zmizela
 a v mrazivé tmě ocitla se
 s ním dívka sama docela.
 Evžen ji zvedne jako chmýří,
 do kouta k lavici s ní míří,

together around a table.
 One has horns, the maw of a dog,
 the other has a rooster's head
 an orc with a tail as if at a fair,
 a skeleton sits proudly, rigid,
 next to it a peculiar cat-stork
 and a pythoness with a beard like a catchpole.
 And there are also greater beasts—
 a crayfish seated on a spider,
 on a long, thin neck of a goose a
 a hatted skull spins.
 The windmill is a playful creature,
 a dancing Cossack, wings beating.
 It mingles shrieks and song and laughter
 into sounds scarcely human.
 But Tatiana is most wounded
 by one guest in that demonic play,
 who binds her to himself with passion and fear.
 Onegin sits with the beasts,
 and throughout the wild conference
 steals glances at the door.
 He need only gesture,
 and all jump obligingly,
 roar a chorus of laughter when he laughs,
 fall silent when he raises brow.
 His is their master,
 of this Tanya is sure.
 She is less afraid, though still astonished.
 She inquisitively grips the door
 and opens, ever so slightly...
 At that instant, a draft rushes, unexpected,
 and extinguishes the candle's flame.
 The sorceresses, goblins all startle,
 but rising with fiery gaze:
 Onegin strides to the door
 followed by the beastly crew.
 Eugene abruptly flung open the door,
 and the fiendish rabble
 hungrily eyed the lass
 and each proclaim: „She belongs to me!“
 „To me!“ said Eugene, with force.
 The raving lot promptly vanishes
 and, in the icy darkness, the lass
 finds herself alone with him.
 Eugene lifts her like a feather,

složí ji, sedne blízko ní,
zprudka k ní hlavu nakloní....
Vtom světlo! Dohnitř Olga vkročí
a za ní Lenský. Oněgin
napřáhne ruku proti nim,
divoce blýskají mu oči,
netěší ho ta návštěva.
Taťána málem omdlévá.
Spor vzplane mezi těmi třemi.
Tu Evžen popadne však nůž
a Lenskij sesune se k zemi.
Noc opět zčerná jako tuš.
Zní výkřik... Chatrč zachvěje se...
A Taťána se vzbudí děsem...

13. obraz: Ples u Larinů

Vypravěč: Pak ale prsty Jitřenčiny
zažehnou jednou svítání
a den se těší na jmeniny.
Vždyť dnes je přece Taťány!
Od rána dům je plný hostí
z okolních vsí a usedlostí
už bezpočet se sjelo jich,
v kibitkách, v bryčkách, na saních.
Velitel místní roty pěší
teď právě přijel, hrdý rek.
Na něj se všechny matky těší,
je idolem všech slečinek.
Vstoupí a hlásí skvělou zprávu,
až radostně to šumí v davu.
Sám plukovník prý rozkaz dal
sem poslat hudbu. Bude bál!
Na chvíli ústa odmlčí se.
Je třeba žvýkat, upíjet.
Zní cinkot příborů a misek
a sklenic ovšem jakbysmet.
Brzy je ale po tom tichu,
zas plamen sporů, salvy smíchu,
nevnímá nikdo souseda,
sám každý křičí, jak se dá.
Tu Lenskij ve dveřích, a za ním
Oněgin (Bože jaký host!)

takes her to the corner bench,
lays her down, sits close to her,
abruptly leans his head to hers...
Suddenly, light! Olga enters
with Lensky not far behind. Onegin
raises his hand toward them,
eyes glinting wildly,
displeased with the company.
Tatiana nearly faints.
A clash flares up amongst the three.
Eugene, however, grabs a knife,
and Lensky collapses to the floor.
Night again darkens, inky black.
A cry resonates...The hut trembles...
And Tatiana awakens in fright...

13th tableau: The ball at the Larin house

Narrator: However, then the rays of morning star
kindle the morning dawn,
and the day looks forward to festivity.
For today is Tatiana's day!
The house brims with guests from early morn
from villages and settlements nearby;
countless have already convened,
by kibitka, droshky, and on sleigh.
The commander of the local infantry
has just arrived, a proud hero.
All the mothers await him eagerly,
he is the idol of every lass.
He enters and announces wonderful news,
making the crowd murmur excitedly.
The colonel himself has issued an order
for musicians to come. There will be a ball!
For a moment, mouths are silent.
They must consume, imbibe.
The clinking of cutlery on bowls echoes
and of course glasses ring too.
Soon, however, the silence is broken,
again disputes flare, laughter peals,
paying no heed to one's neighbor,
each shouting with all their might.
Then, there appears Lensky in the doorway, and behind him,
Onegin (Lord, such a guest!)

Matinka volá: „To je dost!“
 Nastane velké posouvání
 příborů, židlí najednou
 a přátelé si přisednou.
 Jak štvaná laňka vyděšená,
 bledá jak měsíc v poledne,
 Tatána přes stůl na Evžena
 své černé oči nezvedne.
 Divoký žár jí v prsou buší
 a nedolehne k jejím uším,
 jak ti dva zdraví. Do očí
 jí slaná voda vyskočí.
 Cítí, že mdloba zas a znova
 pokouší se ji povalit,
 vůlí si ale vnutí klid.
 Vymáčkne ze sebe dvě slova,
 ač je to pro ni nesnadné,
 ze židle ale nepadne.
 Tragická hysterická scéna
 či usazená oddanost,
 to nebylo nic pro Evžena,
 toho si kdysi užil dost.
 Hned jak se na hostině octl,
 hněval ho ruch a pokřik hostů,
 a když pak spatřil chvění řas
 té teskné dívky, bral ho ďas.
 Dopálen řádně na Lenského,
 hned snoval hroznou odplatu
 a v pomstychtivém záchvatu
 si řek, co vyvede mu zlého.
 Zatím si v duchu tropil smích
 z karikatur všech přítomných.

Jednotvárně jak mořské vlny,
 bouřlivě jak vír života
 valčík svým rytmem místnost plní,
 proud párů už v ní klokotá.
 Nadešla Evženova chvíle.
 V duchu se chechtá potměšile,
 jde k Olze, ukloní se jí
 a už se v kole vznášejí.
 Teď spolu sedí malou chvíli
 a on jí cosi vypráví,
 pak vprostřed družné zábavy
 se znovu zprudka roztočili.

Mother exclaims: „ At last!“
 At once a great shuffle ensues,
 cutlery and chairs
 and friends find their places.
 Like a hunted doe, frightened,
 pale as the moon at midday,
 Tatiana, across the table,
 lifts not her dark eyes to Eugene.
 A wild blaze beats within her breast,
 and the two guests' greetings
 fall deaf upon her ears. Salty tears
 brim in her eyes.
 She feels faintness once and again
 attempt to knock her down,
 but her strength of will imposes calm.
 She manages two words
 though it is difficult,
 but does not topple from her chair.
 A tragic, hysterical scene
 or tearful devotion
 would not be Eugene's preference,
 he had already had his fill years past.
 As soon as he arrived at the banquet,
 he is angered by the commotion and the guests' revelries,
 and then when he witnessed the trembling eyelash
 of that woeful lass, the devil himself took him.
 Properly furious with Lensky,
 immediately contriving a terrible revenge,
 and in his vengeful fit,
 imagines the evil he will bring unto him.
 Meanwhile, in his head he mocks
 the caricatures of all those present.

As monotonous as maritime waves,
 as stormy as the vortex of life,
 the waltz rhythms fill the room,
 the stream of couples already roiling.
 Now is Eugene's chance.
 Laughing maliciously to himself,
 he walks up to Olga, bows to her,
 and in an instant they are rising in a whirl.
 Now they sit together awhile
 and he narrates one thing or another,
 then, in the midst of the convivial entertainment
 they once again begin to whirl.

Sál žasne, Lenskij jakbysmet.
Sám neví, co si pomyslet.

Lenskij: „Není to dávno, byla v plenách...
A jak je náhle proměněná!
A jak je náhle do světa!
Povětrnice! Koketa!!“

Vypravěč: Lenskij tu ránu neunes.
Prokleje ženskou proradnost,
už nechce tady dál být host,
chce koně, domů rozjede se.
Spor bude řešit pistolí,
pak ať se stane cokoli.

14. obraz: Duel

Vypravěč: Uctivé psaní, ale chladné,
ač stylisticky vyspělé.
Lenskij v něm vyzval každopádně
na souboj svého přítele.
Oněgin nechtěl plýtvat slovy
a v prvním hnutí poslíčkovi
bez planých okras pravil jen
že on je vždycky připraven.
...Když na to chvíli myslel teď.
vyčítal si tu odpověď.

„Teď kupředu!“ A aniž míří,
dva protivníci klidně jdou
pevnými kroky, první čtyři
už právě mají za sebou,
ke smrti první čtyři schůdky.
Pohybem vláčným, nijak prudkým,
pistoli první Evžen zvedl.
Pak ušli ještě kroků pět.
Teď už i Lenskij, pomstou hnaný,
přes mušku okem hledá cíl.
Vtom Oněgin však vystřelil...
V tu chvíli osud zvonil hrany.
Lenskému svaly povolí
a ruka pustí pistoli.
Evžena náhle polil chlad.
Přítele zkouší zavolat...

The room is astonished, Lensky even more.
He knows not what to think.

Lensky: „Not long ago, she was in diapers...
And how suddenly she changes!
And how suddenly worldly!
How fickle! Coquette!“

Narrator: Lensky cannot bear the blow.
He curses female perfidy,
wishing no longer to be their guest
he seeks his horse, homeward bound.
He shall resolve this dispute with a bullet,
and then, well, come what may.

14th tableau: The duel

Narrator: A dispatch, civil yet cool,
perhaps even stylistically mature.
In it, Lensky challenges
his comrade to a duel.
Onegin wishing not to mince words,
in his reflexive response to the messenger
without undue frivolities, said only
that he is always at the ready.
...But when he reflects now upon that moment,
he regrets this retort.

„Now forward!“ And, without taking aim,
two opponents walk—calm,
resolute steps, the first four
left in their wake:
four steps closer to death.
With flowing movement, not too swift,
Eugene raises first his pistol.
Then five more steps the men do take.
Now Lensky too, revenge-driven,
through the crosshairs seeks his aim.
But it is Onegin who fires first...
At that moment, fate's bell has tolled,
Lensky's body slackens,
and hand releases pistol.
Eugene, in a cold sweat,
tries to call out to his friend...

Ten však už do tajemné dáli
odešel na úsvitu let,
jako když něžný mladý květ,
přes nějž se drsná bouře valí,
je zlomen větrem ledovým,
jako když z ohně zbude dým...
Je mrtev...! Před tou konstatací
se Evžen stranou odpotácí
a na své lidi zavolá.
Nato je ztuhlá mrtvola
šetrně uložena v saních
a sekundantu svěřeno
je tohle strašné břemeno.

Oněgin: Já první s touhle hrou měl přestat,
měl jsem projevít takt a cit
a místo ješitného gesta
to mladé srdce odzbrojit.
Já, který ho měl přece rád,
jsem neměl se dát hněvem hnát.
Já zabil ho. A teď bych šílel.
Pomyšlení to strašné je.
Co na tom k čertu, že jsem střílel
podle pravidel souboje?
Konec nářků všem. Tak už dost.
Já poslední jsem spálil most.

15. obraz: Tatána navštíví dům Oněgina

Vypravěč: Byl večer. Nebe tmavlo. Vody
plynuly tiše. Bzučel hmyz.
Už rozešly se chorovody.
Měl rybář oheň v hájku bříz
tam za řekou. A v širém poli,
jež stříbřitý svit luny polil,
do vlastních úvah zabrána
šla dlouho sama Tatána.
Šla, šla, až náhle nedaleko
pod kopcem vidí panský dům,
ves rozbíhá se k lesíkům,
sad šumí nad průsvitnou řekou.
A jak se dívá, srdce jí
začalo tlouci rychleji.

His friend, however, has already departed
to the mysterious realm,
passing on the wings of dawn,
like a gentle, young bloom
in a fearful storm caught,
broken by the icy winds,
like smoke that from fire remains...
He is dead...! Faced with this statement,
he staggers aside
calls out to his comrades.
Then the stiff corpse
is gently laid into the sleigh
and his second is entrusted
with this terrible burden.

Onegin: I first should have ended this game,
I should have shown consideration and sentiment,
and instead of vain gestures
disarm that youthful heart.
I, who loved him,
should not have given anger purchase.
I killed him. And now I shall go mad.
The thought alone is horrific.
Why the devil did I shoot
by the rules of duel?
No more lamentation. Enough is enough.
I have burned the final bridge.

15th tableau: Tatiana visits Onegin's house

Narrator: Evening has fallen. The heavens have darkened. The water
flows quietly. Insects buzzing.
The chorovods have long since dispersed.
A fisherman kindles fire in a birch grove
there, beyond the river. And in the expansive field,
flooded, silvery, by the moon,
lost in own thought,
Tatiana walks, solitary.
She walked and walked, when suddenly, near,
at the bottom of a hill a manor appears,
the village scattered among the groves,
the gardens rustle above translucent river.
And, as she watches,
her heart begins to quicken.

Pochyby nutí k přemýšlení:
 „Jít tam či nazpátek se dát...?
 Neznají mě tu, on tu není...
 Prohlédnu si ten dům a sad.“
 Stařena řekla: „Pojďte dál.
 Tam u krbu pán sedával.“
 Tatána na vše se tu dívá
 rozdychtěnýma očima.
 Jí každá drobnost zdá se tklivá,
 každá věc ji tu dojíká.
 Na kulečnicku vprostřed koulí
 tu jedno tágo zapomněl,
 jezdecký bičik přeskromně
 v záhybu pohovky se choulí.

16. obraz: Tatána před sochou Napoleona

Vypravěč: Konečně tedy Táňa vniká
 a začítá se dál a dál
 do duše toho daremníka,
 k němuž ji osud připoutal
 a po němž vzdychá v nočním tichu.
 Má podivínství, žal a pýchu
 od pekel nebo od nebes
 ten anděl, namyšlený běs?
 Je to jen odlesk nápodoby,
 jen hejsek z Moskvy, který snad
 si od Harolda půjčil šat,
 a pitvoří se po vzoru
 dnes populárních autorů?
 Odpověď hledá zaníceně
 a ještě večer nemá ji.
 Docela při tom zapomene,
 že na ni doma čekají.
 Dva sousedé tam těší matku.
 Ta kvůli Tatáninu sňatku
 tu hořekuje:

17. obraz: matka a soused plánují svatbu

Larina: „...Propána,
 Už není dítě Tatána!...
 Olga má muže a je mladší,
 i tahle by se měla vdát.

Doubts bring thoughts into her head:
 „Should I go, should I turn back...?
 They do not know me here, he is not here...
 I will look about the house, the gardens.“
 The old crone said: „Come in.
 He used to sit by that fireside.“
 Tatiana takes it all in
 with hungry eyes.
 To her, every detail is plaintive,
 every object moves her soul.
 On the billiard table, in the center of the ball
 a cue lay, forgotten,
 a riding crop sits modestly
 in the fold of the sofa.

16th tableau: Tatiana before the statue of Napoleon

Narrator: At last Tanya has found a way in
 and can penetrate further
 into the soul of the rogue
 to whom fate has bound her,
 and for whom she sighs in the night's silence.
 Is his eccentricity, sorrow, and pride
 heaven- or hell-given,
 this angel, this self-important beast?
 It is but a reflection of imitation
 just a rake from Moscow, who perhaps
 a guise from Harold borrowed,
 and masks himself to model
 after the trendy authors?
 She seeks the answer fervently
 but evening falls, and still there is none.
 She forgets entirely
 that she is awaited at home.
 Two neighbors there console her mother.
 She laments over
 Tatiana's wedding:

17th tableau: Mother and neighbor plan a wedding

Larina: „...Dear God,
 Tatiana is no longer a child!...
 Olga has a man and is younger,
 and this girl need marry too.

- Jenomže jak to udělat,
když na ženichy jen se mračí?
Nestojí o žádného z nich,
jen smutná bloudí po lesích.”
- soused:** „Není to láska?”
- Larina:** „Brachu drahá!
Bujanov chtěl ji – neuspěl.
Petuškov taky – marná snaha.
A husar Pychtin – bohužel.
Můj Bože, hned by se byl ženil!
A Táně dělal pomyšlení,
já myslela: Teď dá si říct.
A zase z toho není nic...”
- soused:** „Tak měla by ses, matko, radši
do Moskvy v zimě vydat s ní!
Tam nevěsta se uplatní.”
- Larina:** „Ach, otče, příjem nepostačí.”
- soused:** „Na jednu zimu je ho dost.
A ne-li, půjčím hotovost.”
- Vypravěč:** Zamlouvalo se staré paní,
co poradili sousedé,
a rozhodla se bez meškání,
že do Moskvy se pojede.
- Tatána:** „Tak sbohem, údolí má milá,
vy kopce, kde jsem šťastná byla,
vy lesy kouřmem pokryté,
i ty, můj milý blankyte!
Buď sbohem, tichý kousku světa,
tvůj mír teď musím vyměnit
za světský shon a hluk a třpyt....
Tak sbohem, svobodná má léta!
Kam se to ženu, kdopak ví?
Co pro mě osud připraví?”
- Vypravěč:** Dnes k vyšším společenským třídám
jsem múze přístup zajistil.
Teď její stepní půvab hlídám
plaše i s trochou závisti.
Davem těch prýmků, drahých šatů
aristokratů, diplomatů
a hrdých dam se proplétá,
usedne, hledí do světa.
Před ní se tváře míhají

- But how to achieve it,
when she turns suitors away with her scowls?
She does not care for any of them,
only wanders forests, sad, alone.”
- neighbor:** „Is it not love?”
- Larina:** „Dear brother!
Bujanov wanted her—he did not succeed.
Petuškov too—in vain.
And the hussar Pychtin— alas.
Dear God, he would have married instantly!
And Tanya was intrigued,
I thought: now she will see reason.
And again, nothing...”
- neighbor:** „Then, mother, you should instead
set off for Moscow in the winter!
There a bride will find success.”
- Larina:** „Alas, father, we have not the means.”
- neighbor:** „It is enough for one winter.
And if not, I will lend the funds.
- Narrator:** The neighbors’ suggestion,
was appealing to the old lady,
and so she decided without further ado
that they shall be Moscow-bound.
- Tatiana:** „Farewell, my beloved valley,
you hills, where I was once happy,
you forests cloaked in mist,
and you, my dear azure blue!
Godspeed, my quiet little corner of the world,
your peace I must now yield
to worldly bustle and noise and glitz....
So farewell, my days of freedom!
Wherefore I rush, who may know?
What does fate hold in store?”
- Narrator:** To the higher social classes
Today the muse is assured access.
Now I guard her lowland charms
shyly and with a measure of envy.
She wends through the crowd
of insignia, lavish dresses,
aristocrats, diplomats
and proud dames,
and then she sits, staring out at the world.

jak trapné, strašidelné reje.
 „Jak se to tváří, podivín?“
 Furiantství, či spíše spleen?
 Kdo je to, copak se v něm děje?“
 „Je to snad Evžen?“ „Určitě!“
 „A kdypak přijel, nevíte?“

Oněgin nějak překonal,
 že druha zabil při souboji
 a bez námahy, bez cíle
 žil do dvaceti šesti let.
 Lenost a chandru v sobě spojil.
 Bez práce, ženy, úřadu
 měl pustou, žádnou náladu.
 Ve své vsi dál už neunesl
 to osamění luk a lesů,
 kde denně věrně chodil s ním
 přítelův zkrvavělý stín.
 Jen cestování zbývalo mu,
 tak nějaký čas cestoval,
 až nudou nevěděl, co dál.
 On netušil, když přijel domů,
 že jako Čackij octne se
 tam z lodi rovnou na plese.
 Vtom zmlknou nactiutřači,
 jen tichý šepot plní sál.
 To k hostitelce dáma kráčí
 a za ní vážný generál.
 Byla tak prostá, klidná, tichá,
 z tváře jí nehleděla pýcha,
 marnivá snaha o úspěch
 a drzé přezírání všech.
 Byla jak živý předobraz
 „Du comme il faut...“
 „Je tohle možné? Což jsem slepý?“
 užasl Evžen. „Že by snad...“
 Opravdu ona! Z pustých stepí...“
 A nepřestával upírat
 přes lorňon pohled na ty rysy,
 jež nezná teď, jež znával kdysi.

Oněgin: „Znáš, milý kníže, tamhletu,
 Tu v malinové baretu?“

Kníže: „Pojď se mnou, ať se představíš.“

Faces flit past
 like awkward, frightening flurries.
 „Look at his face, the odd man.
 Is it bravado or is it spleen?
 Who is it? What turmoil stirs inside?“
 „Could it be Eugene?“ „It is he!“
 „And when did he arrive, do you know?“

Onegin somehow overcame
 having killed his comrade in the duel
 and that he reached his twenty-sixth year
 without effort, without aim.
 Within him mingle languor, malaise.
 Without work, wife, order,
 a hollow mood of emptiness.
 In his village, he could no longer bear
 the solitude of the meadows and forests
 where he walked, day in and day out,
 with the bloodied shadow of his friend.
 Travel was the only thing left,
 so travel he did for some time,
 until his boredom knew no bounds.
 He knew not when he arrived home
 that, like Chatsky, he will find himself
 alighting from boat to the ball.
 Suddenly, all maligners silence,
 only quiet whisper fills the hall.
 There, a lady to the hostess walks,
 and behind her, a solemn general.
 She was so modest, so clam, so quiet;
 pride, vain pursuit of success,
 brazen blindness to all around:
 none of these shone from her countenance.
 She was like a living archetype
 „Du comme il faut...“
 „Is it possible? I must be blind!“
 Eugene was astounded. „Could it be...“
 Truly, it is she! From the barren steppes...“
 And through his lorgnette he could not tear
 his gaze away from those features
 that he knows not now, but had known once.

Onegin: „Do you know, dear Prince, that lady
 in the red beret?“

Prince: „Come with me, introduce yourself.“

Oněgin: „A kdo je to?“
Kníže: „Má žena, víš?“
Oněgin: „Jsi ženatý?“
Kníže: „Dva roky, hochu.“
Oněgin: „S kým?“
Kníže: „S Larinovou.“
Oněgin: „S Tatánou?“
Kníže: „Tak vy se znáte?“
Oněgin: „Ano, trochu.
 Mám blízko jejich vsi tu svou.“

Vypravěč: Kníže se tváří potěšeně
 a ihned představí své ženě
 přítele svého, přízeň svou.
 Na Evženovi spočinou
 ty vážné vyrovnané oči....
 Je stále stejně zářivá.
 Kdoví, co uvnitř prožívá,
 hlava se jí však nezatočí.
 Zdvořilá, vlídná, laskavá
 vítá ho, ruku podává.

18. obraz: setkání Oněgina s Tatánou v Petrohradě

Vypravěč: Nezbledla, nesvraštala čelo
 a nezačala nachovět,
 obočí se jí nezachvělo,
 pevněji nesevřel se ret.
 I když se sebevíce snažil,
 nenašel stopu na té tváři
 po plaché dívce, kterou znal.
 Chtěl konverzovat ... Nemoh' dál.
 Pár dotazů spíš ona měla:
 Kdypak že přijel a kde byl?
 Co rodný kraj, ten navštívil?
 Pak unaveně na manžela
 stočila oči, vyšla ven...
 On stojí jako přimrazen.

19. obraz: dopis Oněgina Tatáně

Oněgin: „Když vyznám vám svůj tajný žal,
 vím, že to hrdou duši raní,
 pak nic než hořké pohrdání

Onegin: „But who is it?“
Prince: „My wife, of course.“
Onegin: „You are married?“
Prince: „Two years, my dear fellow.“
Onegin: „To whom?“
Prince: „To Larina.“
Onegin: „To Tatiana?“
Prince: „So you know one another?“
Onegin: „Yes, a little.
 My village is not far from hers.“

Narrator: The Prince looks delighted
 and at once introduces his friend to his wife.
 A gaze from steady eyes
 falls upon Eugene...
 She, still ever as radiant.
 Who can know what turmoil lies inside,
 but her head spins not.
 Polite, hospitable, kind,
 she welcomes him,
 offers her hand.

18th tableau: Onegin and Tatiana's encounter in St. Petersburg

Narrator: She did not pale, nor furrow her brow,
 and did not begin to blush,
 her eyebrows did not even tremble,
 her mouth did not further set.
 No matter the effort he exerted,
 he could not in that face uncover
 the timid lass that he had known.
 He wished to converse...He could not continue
 It was she instead who posed the questions:
 When did he come, and where had he been?
 And then, wearily turned
 eyes to her husband, and went out...
 He stands as if frozen in place.

19th tableau: Onegin's letter to Tatiana

Onegin: „If I confess my secret grief,
 I know that it will injure a proud soul,
 then nothing but bitter contempt

už abych od vás nečekal.
 Co chci a proč jsem tolik smělý,
 že z duše svěřuji se vám?
 Snad odpověď vás rozveselí
 a možná spíše pohněvá.
 Já vaší náklonnost měl kdysi,
 nebyl jsem však dost velkorysý
 a z malicherných důvodů
 se nechtěl poddat okouzlení,
 já nade vše si pyšně cenil
 svou cituprázdnou svobodu.
 Pak stálo navíc mezi námi,
 že Lenskij při souboji pad' ...
 Co srdce těší, blaží, mámí,
 já svému začal odpírat.
 V mém srdci štěstí nahradily
 jen pocit volnosti a klid.
 Teď musím krutě zaplatit
 za to, jak strašně jsem se mýlil...
 Ne, jenom být tam, kde jste vy,
 a zplna vaší krásu vnímat,
 lovit váš pohled, úsměvy
 očima zamilovnými,
 celou svou duší vidět jen,
 jak je ta vaše přelíbezná,
 být zmaten, zdrcen, popleten...
 To je má radost, jinou neznám!
 A z toho všeho nemám nic.
 Marně se snažím blízko být vám.
 Můj čas je vzácný čím dál víc
 a já tu mdle a nudně plýtvám
 své beztak neútěšné dni
 a vyhlížím ten poslední.
 Už není mi moc času přáno,
 a abych moh' se smířit s tím,
 já musím vědět každé ráno,
 že přes den zas vás uvidím.
 Mám strach, že naleznete pouze
 zchytralou prostopášnou lest
 v mé pokorné a tiché touze.
 Tu výtku ale musím snést.
 Kdybyste věděla, jak láska
 dokáže bušit do všech cév,
 jak hlava, která sama praská,
 se snaží krotit horkou krev,

could I from you expect.
 What do I desire, and why am I so bold
 that I confess my soul to you?
 Perhaps the answer shall cheer you
 or perhaps anger you instead.
 I once had your favor,
 but was not generous enough,
 and for doubtless petty reasons
 did not wish to give in to enthrallment,
 I valued proudly, above all,
 my unaffected independence.
 And then between us came
 the death of Lensky in duel...
 Whatever pleases, gratifies, enchants the heart
 I began to deny my own.
 In my heart independence and stillness
 took the place of happiness.
 Now I must pay bitterly
 for my terrible mistake...
 No, if only I could be there with you,
 and take in fully your beauty,
 seek your gaze, your smiles
 with adoring eyes,
 to but see with my entire soul
 how close yours is to mine,
 to be puzzled, prostrate, disoriented...
 That is my happiness, there is none other!
 And from it, I have nothing.
 In vain I attempt to be near you.
 My time is ever more precious
 and here I lifelessly, drearily waste
 my already wretched days
 and look toward the final one.
 I do not have much time left,
 and to reconcile this fact,
 each morn I must know
 that I will see you again that day.
 I fear that you may only see
 a wanton, cunning ruse
 in my humble, quiet longing.
 However, this reproach is a cross I must bear.
 If only you knew how love
 can pound throughout every vein,
 how the mind, at its breaking point,
 attempts to tame burning blood,

jak chtěl bych u nohou vám vzlykat.
objímat vaše kolena
a špitat hlasem prosebníka
vyznání, přání zmatená!
Musím však hlídat zrak i slova
a násilím jim nutit chlad,
veselý pohled předstírat
a nenuceně konverzovat...!
Dál už se vzpírat nebudu
sám sobě, jsou to snahy plané.
Vy rozhodněte, co se stane,
já podrobím se osudu.“

20. obraz: poslední setkání Taťány s Oněginem

Taťána: „Dost, vstaňte. Co vám povím teď,
to skrývat nemohu a nechci.
Dám vám svou jasnou odpověď.
Vy proslov ke mně jste už měl,
a já jsem mlčky, poslušně
si vyposlechla vaši lekci
tam u nás na vsi, v zahradě,
teď zase já jsem na řadě.
Já byla mladší, Oněgine,
a možná lepší, zdá se mi.
Vy už jste ovšem poznal jiné,
a tak jste zůstal studený
a vyznání jste odbyl klidně.
Do dneška krev mi v žilách stydne,
když vzpomenu si na pohled,
se kterým jste ty řeči vedl.
Byl tolik chladný. Uznám ale
přes všechn tehdejší svůj žal,
že jste se tenkrát zachoval
ušlechtilé a dokonale.
Co jste té hloupé holce řekl,
za to vám vyslovuji vděk.
Daleko od pozlátka města,
kde nebyl hlučný módní svět,
jste o mou lásku prostě nestál.
Proč v patách běháte mi teď?
Co vás tak za mnou popohání?
Možná jen to, že znenadání
mám postavení ve světě

how I wish to sob at your feet,
embrace your knees,
and whisper in supplication
confessions, chaotic longings!
But I must watch my gaze, my words,
and forcefully impose cool,
put on a cheerful façade,
and converse nonchalantly...!
I will no longer deny
my thoughts, these are vain efforts.
You shall decide what shall be,
I shall submit to fate.“

20th tableau: The final meeting of Tatiana and Onegin

Tatiana: „Enough, rise. What I shall tell you now
I cannot hide nor do I wish to.
I will offer my clear response.
You had already submitted you declaration,
and I, silently, obediently
did heed your sermon
there, at our house in the village, in the garden,
and now comes my turn.
I was younger, Onegin,
and perhaps better, it seems to me.
You, however, had certainly had others,
and so you remained cool,
and rebuffed my declaration calmly.
Even today, my blood runs cold
when I remember the look
that accompanied the words.
It was so cold. I, however, will submit
that despite my woe,
you acted then
with nobility and perfection.
What you told that foolish girl,
for that I must articulate thanks.
Far from the glitz of the city,
far from worldly noise and vogue,
you simply cared not for my love.
Why do you hound me now?
What is it that draws you to me?
Perhaps only the fact that suddenly
I have worldly worth,

Oněgin:
Tatána:

a že jsem ženou knížete...“
 „Nic o mých citech nevíte!“
 „že muž má z bitev mnohou ránu,
 že u dvora je stálý host
 a že mou hanbu společnost
 by denně měla na programu,
 mne odsoudila za vinu,
 ve vás však měla hrdinu?
 Já pláču. Jestli Táňu mladší
 a čistší máte posud rád,
 tak povím vám, že mnohem radši
 snášela bych teď strohý chlad,
 kritické výtky, břitké vtípky,
 než tyhle snahy o polibky
 a dopis notně slzavý.
 Tehdy jste pro mé představy
 měl aspoň lítost shovívavou
 a pochopení pro mládí.
 A teď vás malost přivádí?
 vy s vaším srdcem, s vaší hlavou
 snad nepoznáte mělký cit
 a hodláte mu otročit?
 Ta okázalost, Oněgine,
 ten přepych, sláva, bohatství
 a úspěch, který z toho plyne –
 že marnivý svět o nás ví,
 to všechno pro mě pranic není.
 Hluk, lesk a prázdné parádění
 teď ráda vyměnila bych
 za zpustlý sad a za pár knih,
 za prostý, tichý návrat domů,
 za dávná místa, dávný čas,
 kdy prvně potkala jsem vás,
 a za hřbitov, kde v stínu stromů
 bdí křížek spolu s oblohou
 nad mojí chůvou nebohou...
 Docela blízko bylo štěstí
 a všechno jinak mohlo být.
 Můj osud však měl jiné cesty.
 Měla jsem se mu protivit?
 Když matka usazeným hlasem
 mě zaklínala, věděla jsem,
 že manželství mě nemine.
 Teď z toho plyne jedině:
 Nechte mě být, vyslyšte můj hlas.

Onegin:
Tatiana:

and that I am wife of a prince...“
 „You know nothing of my feelings!“
 „that a man has sustained many battle wounds,
 that he is permanent guest at court,
 and that society would have my shame
 daily on its program,
 would condemn me, blame me,
 and in you find its hero?
 I weep. If it is the younger,
 purer Tanya that you still love,
 then I will say that I would much rather
 now bear austere iciness,
 critical reproaches, trenchant jokes,
 than this beseeching for embraces
 and these tear-filled letters.
 You had once had for my conceptions
 at least indulgent pity
 and consideration for my youth.
 And now small-mindedness compels you?
 You with your heart, with your mind,
 do you not recognize shallow sentiment
 and intend to be enslaved?
 The opulence, Onegin,
 the luxury, fame, wealth,
 and success that comes from it—
 that the vain world knows about us,
 all of this means nothing to me.
 Commotion, glitz, and empty pomp,
 I would gladly yield
 to the crumbling gardens and a few books,
 for a simple, quiet homecoming,
 for the bygone places, bygone times,
 when I first met you,
 and for the cemetery, where, in the shadow of trees
 a cross keeps vigil with the sky
 over my nurse, now long gone...
 Alas, my fate took a different path.
 Should I have opposed it?
 When my mother's tearful voice
 swore against me, I knew
 I could not escape marriage.
 Now follows but this one thing:
 Leave me be, heed my voice.
 After all, you were able to carry in your heart
 your dignity and honor across the world.

Evžen Oněgin

Vždyť dokázal jste v srdci nést
světem svou důstojnost a čest.
Proč bych vám lhala, miluji vás,
jenže už svého muže mám,
a tomu věrnost zachovám.“

Eugene Onegin

I shall not lie, I do love you,
but I already have a husband,
and to him I pledge my faithfulness.“